

Tillfälliga personlyft med kranar eller truckar

Tillfälliga personlyft med kranar eller truckar

Arbetsmiljöverkets föreskrifter om tillfälliga personlyft med kranar eller truckar samt allmänna råd om tillämpningen av föreskrifterna

ISBN 91-7930-474-5
ISBN 978-91-7930-474-4
ISSN 1650-3163

ARBETSMILJÖVERKET

171 84 Solna, Telefon: 08-730 90 00

E-post: arbetsmiljoverket@av.se

BESTÄLLNINGSDRESS

Ytterligare ex av denna föreskrift beställs från:
Arbetsmiljöverket, Publikationsservice, Box 1300,
171 25 SOLNA Tfn 08-730 97 00. Telefax 08-735 85 55

Arbetsmiljöverket Distriktet i Falun

(Dalarnas och Gävleborgs län)
Gruvgatan 2
Box 153
791 24 Falun
Tel 023-457 00
Fax 023-222 69
e-post: falun@av.se

Arbetsmiljöverket Distriktet i Göteborg

(Västra Götalands
och Hallands län)
Rosenlundsgatan 8
Box 2555
403 17 Göteborg
Tel 031-743 72 00
Fax 031-13 50 60
e-post: goteborg@av.se

Arbetsmiljöverket Distriktet i Härnösand

(Västernorrlands och
Jämtlands län)
Brunnshusgatan 8
871 32 Härnösand
Tel 0611-885 00
Fax 0611-184 10
e-post: harnosand@av.se

Arbetsmiljöverket Distriktet i Linköping

(Östergötlands och
Södermanlands län)
Kungsgatan 39 B
Box 438
581 04 Linköping
Tel 013-37 08 00
Fax 013-10 44 20
e-post: linkoping@av.se

Arbetsmiljöverket Distriktet i Luleå

(Norrbottens län)
Köpmangatan 40 A
972 33 Luleå
Tel 0920-24 22 60
Fax 0920-24 22 99
e-post: lulea@av.se

Arbetsmiljöverket Distriktet i Malmö

(Skåne län)
Vattenverksvägen 47
Box 21019
200 21 Malmö
Tel 040-38 62 00
Fax 040-12 64 07
e-post: malmö@av.se

Arbetsmiljöverket Distriktet i Stockholm

(Stockholms, Uppsala
och Gotlands län)
Drottningholmsvägen 37
Box 12295
102 27 Stockholm
Tel 08-475 01 00
Fax 08-764 49 72
e-post: stockholm@av.se

Arbetsmiljöverket Distriktet i Umeå

(Västerbottens län)
Riddaregatan 8
903 36 Umeå
Tel 090-17 07 00
Fax 090-77 40 19
e-post: umea@av.se

Arbetsmiljöverket Distriktet i Växjö

(Kronobergs, Blekinge,
Jönköpings och Kalmar län)
Västra Esplanaden 9 A
352 31 Växjö
Tel 0470-74 80 00
Fax 0470-482 64
e-post: vaxjo@av.se

Arbetsmiljöverket Distriktet i Örebro

(Örebro, Värmlands
och Västmanlands län)
Fabriksgatan 20
Box 1622
701 16 Örebro
Tel 019-601 41 00
Fax 019-26 09 39
e-post: orebro@av.se

Observera att hänvisningar till författningar alltid avser författningens ursprungliga nummer. Senare ändringar och omtryck kan förekomma.

När det gäller ändringar och omtryck av Arbetarskyddsstyrelsens och Arbetsmiljöverkets författningar hänvisas till senaste Förteckning över föreskrifter och allmänna råd.

Innehållsförteckning

Arbetsmiljöverkets föreskrifter om tillfälliga personlyft med kranar eller truckar

Tillämpningsområde	5
Definitioner	5
Undersökning och riskbedömning	6
Krav på produkter	6
Krav vid användning	6
Underhåll och kontroll	8
Besiktning	8
Allmänt	8
Första besiktning	9
Återkommande besiktning	9
Revisionsbesiktning	9
Bestämmelser om straff	9
Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	9
Bilaga A Tekniska krav	11
Inledande anmärkningar	11
Kran som används för personlyft	11
Truck som används för personlyft	12
Arbetskorg	12
Särskilda krav på arbetskorgar som används tillsammans med kranar	13
Särskilda krav på arbetskorgar som används tillsammans med truckar	14
Bilaga B Besiktningsskrav	15
Besiktningens omfattning	15
Första besiktning	15
Återkommande besiktning	15
Revisionsbesiktning	15
Ordinarie besiktningssmånad	16
Åtgärder efter besiktning	16
Besiktningssintyg	17
Besiktningsskylt	17

Arbetsmiljöverkets allmänna råd om tillämpningen av föreskrifterna om tillfälliga personlyft med kranar eller truckar

Bakgrund	18
Kommentarer till vissa paragrafer	18
Tillämpningsområde	18
Definitioner	19
Undersökning och riskbedömning	19
Användning	19
Underhåll och kontroll	20
Besiktning	20
Första besiktning	21
Kommentarer till bilaga A	21
Kran som används för personlyft	21
Truck som används för personlyft	21
Arbetskorg	22
Arbetskorgar som används tillsammans med kranar	22
Kommentarer till bilaga B	22
Återkommande besiktning	22
Revisionsbesiktning	22
Åtgärder efter besiktning	23
Besiktningsskylt	23
Information från Arbetsmiljöverket	24

Arbetsmiljöverkets föreskrifter om tillfälliga personlyft med kranar eller truckar;

Utkom från trycket
den 28 november 2006

beslutade den 26 oktober 2006.

Arbetsmiljöverket föreskriver¹ med stöd av 18 § arbetsmiljöförordningen (1977:1166) följande.

Tillämpningsområde

1 § Dessa föreskrifter gäller utrustning och arbete då personer lyfts med kranar eller truckar som ursprungligen inte är konstruerade och tillverkade för att lyfta personer.

2 § Med arbetsgivare jämställs i dessa föreskrifter

1. den som anlitar inhyrd arbetskraft för att utföra arbete i sin verksamhet,
2. den som ensam eller gemensamt med familjemedlem driver yrkesmässig verksamhet utan anställd eller
3. de som för gemensam räkning driver sådan verksamhet utan anställd.

Definitioner

3 § I dessa föreskrifter avses med

Kran Lyftanordning som enbart är avsedd att med hjälp av ett icke styrt lastbärande organ lyfta och sänka lasten vertikalt och dessutom förflytta den horisontellt i en eller flera riktningar.

¹ Jfr. rådets direktiv 89/655/EEG av den 30 november 1989 om minimikrav för säkerhet och hälsa vid arbetstagares användning av arbetsutrustning i arbetet (Andra särdirektivet enligt artikel 16.1 i direktiv 89/391/EEG) (EGT L 393, 30.12.1989, s. 13, Celex 31989L0655), senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/45/EG (EGT L 195, 19.7.2001, s. 46, Celex 32001L0045).

Anmälan har gjorts enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG av den 22 juni 1998 om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter och beträffande föreskrifter för informations-samhällets tjänster (EGT L 204, 21.7.1998, s. 37, Celex 398L0034) ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 98/48/EG (EGT L 217, 5.8.1998, s. 18, Celex 398L0048).

<i>Truck</i>	Självgående arbetsutrustning avsedd att med gaffelarmar eller andra lyftaggregat med liknande funktion, lyfta, sänka och bära gods inom ett begränsat område och huvudsakligen användas på plana och hårdgjorda underlag.
<i>Basmaskin</i>	Kran eller truck som kombineras med arbetskorg för att lyfta personer.

Undersökning och riskbedömning

4 § Arbetsförhållandena skall undersökas och riskerna bedömas före ett personlyft med en kran eller en truck. Följande skall då särskilt undersökas

1. basmaskinens och arbetskorgens lämplighet för uppgiften,
2. stabiliteten vid rådande mark- och väderförhållanden,
3. arbetstagarnas praktiska och teoretiska kunskaper och
4. aktiviteter och pågående arbete i närheten.

Krav på produkter

5 § Arbetskorg som

1. släpps ut på marknaden,
2. överlämnas för att tas i bruk eller
3. tas i drift

skall uppfylla de grundläggande tekniska kraven i bilaga A.

6 § Kranar, truckar och arbetskorgar som används för personlyft skall uppfylla kraven i bilaga A.

Krav vid användning

7 § Personer får lyftas med en kran eller en truck endast om det är svårt eller olämpligt att använda arbetsutrustning som är konstruerad och tillverkad för att lyfta personer.

Personer får lyftas med en truck endast vid tillfälligt och kortvarigt arbete.

8 § Personlyft med kranar eller truckar skall planeras och genomföras så att ohälsa och olycksfall förebyggs.

När det finns risk för att basmaskinen blir påkörd av annat fordon skall åtgärder vidtas som förhindrar detta.

Vid lyft av personer med en kran får den sammanlagda vikten av korg och last i korgen inte i något läge överskrida 50 % av kranens maxlast. Vid lyft av personer med en truck får den sammanlagda vikten av korg och last i korgen inte i något läge överskrida 25 % av truckens maxlast.

9 § Personer får lyftas med en kran eller en truck endast i en för ändamålet utformad arbetskorg.

10 § Vid personlyft skall basmaskinens manöverplats vara bemannad. Basmaskinen får inte manövreras från arbetskorgen. Det skall finnas möjlighet att evakuera berörda personer.

11 § Ett arbete skall så långt som möjligt utföras så att basmaskinens förare hela tiden kan hålla god uppsikt över arbetskorgen. Kommunikationen mellan personen i korgen och föraren av basmaskinen skall vara säkerställd.

12 § Vid tillfälliga personlyft med en kran med tillhörande arbetskorg skall personlig skyddsutrustning mot fall användas.

13 § En basmaskin får inte användas för att samtidigt lyfta en eller flera personer i en arbetskorg och en last utanför korgen.

Vid ett montagearbete med en kran får undantag göras från första stycket förutsatt att den sammanlagda vikten av det som lyfts är högst 50 % av kranens maxlast och att

1. arbetskorgen och de föremål, som lyfts utanför den, är separat upphängda i kranen och
2. risken för klämning så långt som möjligt är undanröjd.

14 § Föraren av en basmaskin skall vara väl förtrogen med kombinationen av en basmaskin och en arbetskorg.

15 § En arbetsgivare skall utse en person som skall leda arbetet med personlyft.

Arbetsgivaren skall se till att personen i fråga har tillräckliga kunskaper och tillgång till nödvändig information.

Underhåll och kontroll

16 § Innan en basmaskin med tillhörande arbetskorg används skall de funktioner kontrolleras som är nödvändiga för att utföra ett säkert personlyft.

17 § En basmaskin eller en arbetskorg som vid kontroll visat sig ha brister som kan äventyra säkerheten får inte användas förrän bristerna åtgärdats.

18 § En arbetskorg skall förvaras och transporteras så att den inte riskerar att skadas.

Besiktning

Allmänt

19 § För att få användas till personlyft skall varje kombination av en basmaskin och en arbetskorg vara besiktad enligt bestämmelserna i 22-25 §§ och bilaga B. Kombinationen skall då ha bedömts erbjuda betryggande säkerhet för att få användas för personlyft. Om ett kontrollorgan har angivit att bedömningen bara gäller om vissa angivna brister åtgärdas, skall dessa brister dessutom ha rättats till.

20 § En arbetsgivare som använder en kran eller en truck med en arbetskorg för tillfälliga personlyft skall förvara besiktningsintyget från den första besiktningen och det senaste besiktningsintyget från återkommande besiktning.

21 § Dokumentationen enligt 20 § eller kopia av dokumentationen skall även vara tillgänglig där utrustningen används.

22 § Besiktning skall ha utförts av ett kontrollorgan som kan uppvisa oberoende, rutiner och kompetens som motsvarar kraven enligt ISO-EN 17020 "Allmänna krav på verksamhet hos olika typer av organisationer som utför kontroll".

Kontrollorganet skall vara anmält till Arbetsmiljöverket och ackrediterat för uppgiften enligt lagen (1992:1119) om teknisk kontroll, eller enligt motsvarande bestämmelser i något annat land inom Europeiska unionen, inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Turkiet.

Första besiktning

23 § En basmaskin och en arbetskorg skall tillsammans ha genomgått första besiktning för att få användas för personlyft. Besiktningen skall omfatta kontroll av att basmaskinen och korgen uppfyller kraven i bilaga A och att de även i övrigt ger betryggande säkerhet. Funktionsprov med provlast skall utföras vid besiktningen.

Återkommande besiktning

24 § En kran med en arbetskorg och eventuella anslutningsdelar som används för personlyft skall, så länge de är i bruk, återkommande besiktas tillsammans var tolfte månad enligt bilaga B. Återkommande besiktning skall utföras under ordinarie besiktningstid eller senast under den andra månaden därefter. Ordinarie besiktningstid beräknas enligt bestämmelserna i bilaga B.

Revisionsbesiktning

25 § En basmaskin eller en arbetskorg som, på ett sätt som har betydelse för säkerheten, har reparerats, ändrats, byggts om eller byggts till eller som befaras vara skadad skall revisionsbesiktas innan de används för tillfälliga personlyft.

Bestämmelser om straff

26 § Bestämmelserna i 19 § är föreskrifter enligt 4 kap. 2 § arbetsmiljölagen (1977:1160). Bestämmelserna i 20 § är föreskrifter enligt 4 kap. 8 § samma lag. Brott mot nämnda föreskrifter kan enligt 8 kap. 2 § första stycket samma lag medföra böter.

-
1. Denna författning träder i kraft den 1 juli 2007.
 2. Genom författningen upphävs Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (AFS 1983:5) om personlyft med kranar.
 3. Truckar med arbetskorgar som använts för personlyft innan denna författning trätt i kraft får användas för personlyft utan att en första besiktning enligt 23 § har utförts, dock längst till och med den 1 juli 2008.
En första besiktning av en truck med en arbetskorg som utförts enligt

AFS 2006:7

äldre föreskrifter från Arbetarskyddsstyrelsen gäller som besiktning enligt de nya föreskrifterna.

4. En besiktning av en kran, enligt definitionen i 3 §, med en arbetskorg som utförts enligt äldre föreskrifter från Arbetarskyddsstyrelsen gäller som besiktning enligt de nya föreskrifterna.
5. Arbetskorgar som besiktats enligt Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter (AFS 1983:5) om personlyft med kranar får användas utan att kraven i bilaga A punkt A 5.1 är uppfyllda, dock längst till och med den 1 juli 2015.

KENTH PETTERSSON

Lenart Ahnström

Anna Middelman

Bilaga A

Tekniska krav

A 1. Inledande anmärkningar

Kraven i bilagan gäller endast när respektive risk kan uppstå vid personlyft med en kran eller en truck.

A 2. Kran som används för personlyft

A 2.1 När en arbetskorg är upphängd i krankrok skall det finnas urkrokningskydd.

A 2.2 Dragkraften i en linpart till en ställinestropp, som bär upp en arbetskorg, får vid jämnt fördelad maxlast i arbetskorgen inte överstiga $1/8$ av lins minsta brottlast. Dragkraften i en kättingpart som bär upp en arbetskorg får vid samma belastningsfördelning inte överstiga $1/6$ av kättingens brottlast.

Kätting skall vara kortlänkad (lyftkätting).

A 2.3 En kran som används för personlyft skall vara utformad för att kunna lyfta en last som är minst två gånger totalvikten av arbetskorgen inklusive maxlast i korgen.

A 2.4 En kran skall ha så styv konstruktion och sådant styrsystem att den kan manövreras utan att det uppstår pendlingar, svängningar eller dynamiska krafter som medför obehag för dem som befinner sig i arbetskorgen. Styrsystemet skall vara så utfört att arbetskorgen kan hissas och firas med $0,5$ m/s eller lägre hastighet.

A 2.5 Lyft- och sänkningsrörelserna hos ett lyftmaskineri, inklusive kranarmsmaskineri, skall vara maskindrivna. Det får inte ha spärrkoppling för reversering av rörelsen.

A 2.6 Ett maskineri på en kran skall kunna bromsas och stannas säkert i varje moment av en rörelse. Ett lyftmaskineri, inklusive kranarmsmaskineri, skall vara så utfört att lintrummor, utan påverkan av annat manöverorgan, bromsas när lyftmaskineriets manöverreglage förs till nolläge.

AFS 2006:7

A 2.7 Ett lyftmaskineri, inklusive kranarmsmaskineri, skall vara så utfört att det automatiskt hindrar överspelning.

A 2.8 En fordonskran skall ha stödben på fordonets båda sidor. Den skall även ha ett fast monterat vattenpass eller någon annan anordning för kontroll av kranens horisontalläge vid uppställning.

A 2.9 Brott på en hydraulledning eller hydraulslang till en hydraulcylinder får inte resultera i farliga maskinrörelser.

A 2.10 En kran som används för personlyft till och från lastrum i fartyg skall ha överlastdon och slaklinebrytare, om det finns risk för att arbetskorgen stöter mot hinder eller hakar fast.

A 3. Truck som används för personlyft

A 3.1 En truck som används för personlyft skall vara utformad för att kunna lyfta en last som är minst fyra gånger totalvikten av arbetskorgen, inklusive maximal last i korgen vid truckens maximala lyfthöjd och 600 mm tyngdpunktsavstånd. Trucken skall även i övrigt med hänsyn till material, konstruktion, utförande och stabilitet erbjuda betryggande säkerhet för personlyft.

A 3.2 En truck skall ha ett vertikalt lyftstativ som inte kan tiltas mer än 10° i förhållande till horisontalplanet.

A 3.3 En trucks sänkhastighet av arbetskorgen får inte vara högre än 0,6 m/s.

A 3.4 En trucks spårvidd skall vara bredare än arbetskorgen.

A 3.5 En truck får inte vara utrustad med gaffelarmsförlängare när den används för personlyft.

A 4. Arbetskorg

A 4.1 En arbetskorg skall vara utformad så att den är kompatibel med den basmaskin som den är tänkt att användas tillsammans med.

A 4.2 En arbetskorg skall vara konstruerad och tillverkad så att ett personlyft kan utföras säkert.

A 4.3 En arbetskorg skall kunna fästas säkert i en basmaskin.

A 4.4 En arbetskorg, som används vid arbete där det finns uppenbar risk för att föremål kan falla ner mot korgen, skall ha skyddstak som är tillräckligt stort och starkt.

A 4.5 I en arbetskorg skall det finnas ett fäste för personlig skyddsutrustning mot fall.

A 4.6 På en arbetskorg skall det på en väl synbar plats finnas en skylt med uppgifter om

1. maxlast i korgen,
2. korgens vikt,
3. antalet personer korgen är avsedd för,
4. vilka basmaskiner korgen är avsedd att användas tillsammans med,
5. vilka kontroller som skall genomföras innan korgen används och
6. tillverkningsnummer eller annan typ av identifikationsuppgifter.

A 4.7 En arbetskorg skall vara märkt med tillverkarens namn och tillverkningsår.

A 5. Särskilda krav på arbetskorgar som används tillsammans med kranar

A 5.1 En arbetskorg som är avsedd att användas med en kran skall vara konstruerad för att hängas i kranens krok.

A 5.2 En arbetskorg som hängs upp i en krankrok skall ha en styv upphängningsram med ögla eller liknande utförande för koppling till kroken eller bäras upp av ställinestroppar eller kättinglängor som är säkert fastsatta i korgens övre kant. Stropparna eller längorna skall vara så långa att vinkeln i vertikalplanet mellan parterna inte överstiger 90°. Stroppar av natur- eller syntetfibrer får inte användas för att bära upp en arbetskorg.

A 5.3 En arbetskorg skall vara så utförd eller upphängd att den inte får besvärande lutning under arbetet eller vid i- och urstigning.

A 6. Särskilda krav på arbetskorgar som används tillsammans med truckar

A 6.1 En arbetskorg skall vara konstruerad för att bäras på truckens gaffelarmar.

Bilaga B

Besiktningsskrav

B 1. Besiktningens omfattning

B 1.1 Första besiktning

En första besiktning skall omfatta

- a) kontroll av att en basmaskin med tillhörande arbetskorg uppfyller kraven i bilaga A och i övrigt erbjuder betryggande säkerhet vid användning,
- b) granskning av ritningar samt uppgifter om laster och material,
- c) kontroll av de beräkningar som behövs för att kunna bedöma hållfastheten, stabiliteten och säkerheten i övrigt,
- d) kontroll av instruktioner för användning, drift, räddning, fortlöpande tillsyn och underhåll,
- e) kontroll av att underhåll och fortlöpande tillsyn kan utföras på ett säkert sätt,
- f) kontroll av att en basmaskin och tillhörande arbetskorg överensstämmer med den granskade dokumentationen,
- g) funktionskontroll av skyddsanordningar och
- h) funktionsprov med provlast.

B 1.2 Återkommande besiktning

En återkommande besiktning skall omfatta

- a) kontroll av de delar av en kran och en arbetskorg med eventuella avslutningsdelar som är viktiga för säkerheten och arbetsmiljön när det gäller slitage, sprickor, skador, korrosion etc.,
- b) funktionsprov med erforderlig last,
- c) kontroll av skydd och skyddsanordningar och
- d) kontroll av att viktiga instruktioner för användning, drift och skötsel är tillgängliga.

B 1.3 Revisionsbesiktning

Revisionsbesiktning skall i tillämpliga delar omfatta

1. granskning av tillverkningshandlingar,
2. bedömning av reparationsmetoder,

3. bedömning av utförda reparationer,
4. kontroll av att anordningen stämmer med den granskade dokumentationen och
5. funktionsprov med erforderlig last.

B 2. Ordinarie besiktningsmånad

B 2.1 En återkommande besiktning skall utföras under ordinarie besiktningsmånad eller senast under den andra månaden därefter. Besiktningen kan också utföras före den ordinarie besiktningsmånaden. Ordinarie besiktningsmånad är den månad då gällande besiktningsintervall löper ut.

Utgångspunkt för beräkning av ordinarie besiktningsmånad är den dag då den första besiktningen genomfördes.

B 2.2 Om en återkommande besiktning utförs tidigare än två månader före den ordinarie besiktningsmånaden, skall en ny ordinarie besiktningsmånad beräknas med utgångspunkt från den dag då besiktningen faktiskt utfördes.

B 3. Åtgärder efter besiktning

B 3.1 Efter en avslutad besiktning skall kontrollorganet bedöma om basmaskinen med tillhörande arbetskorg uppfyller gällande föreskrifter från Arbetskyddsstyrelsen och Arbetsmiljöverket enligt B 1.1, B 1.2 respektive B 1.3. Kontrollorganet skall dessutom bedöma om de även i övrigt erbjuder betryggande säkerhet för användning.

B 3.2 Kontrollorganet skall utfärda ett intyg över resultatet enligt B 4.1. Om en basmaskin med tillhörande arbetskorg bedöms erbjuda betryggande säkerhet skall kontrollorganet på väl synlig plats förse arbetskorgen med en besiktningsskylt enligt B 5.1.

B 3.3 Intyget och skylten skall vara på svenska.

B 3.4 Om en basmaskin med tillhörande arbetskorg inte bedöms erbjuda betryggande säkerhet skall kontrollorganet snarast meddela detta till Arbetsmiljöverket.

B 4. Besiktningsintyg

B 4.1 Besiktningsintyget skall innehålla uppgifter om

- a) basmaskinens och tillhörande arbetskorgs identifikationsuppgifter,
- b) maxlast och max antal personer vid tillfälliga personlyft med en basmaskin och tillhörande arbetskorg,
- c) besiktningsorganets namn,
- d) ackrediteringsnummer,
- e) ackrediteringsmärke,
- f) besiktningsdatum,
- g) besiktningsmannens namn,
- h) uppgift om att besiktningen utförts enligt dessa föreskrifter,
- i) resultatet av bedömningen,
- j) eventuella villkor om åtgärder för att anordningen skall erbjuda betryggande säkerhet och
- k) ordinarie besiktningsmånad (år, månad) för nästa återkommande besiktning.

B 5. Besiktningsskylt

B 5.1 Av besiktningsskylten skall framgå

- a) identifikationsuppgifter för tillhörande basmaskin/-er och arbetskorg,
- b) kontrollorganets namn och ackrediteringsmärke,
- c) ackrediteringsnummer,
- d) markering som visar ordinarie besiktningsmånad för nästa återkommande besiktning (år, månad) och
- e) markering som visar att basmaskinen med tillhörande arbetskorg är besiktad och därmed bedömts erbjuda betryggande säkerhet.

Arbetsmiljöverkets allmänna råd om tillämpningen av föreskrifterna om tillfälliga personlyft med kranar eller truckar

Arbetsmiljöverket meddelar följande allmänna råd om hur verkets föreskrifter (AFS 2006:7) om tillfälliga personlyft med kranar eller truckar skall tillämpas.

Allmänna råd har en annan juridisk status än föreskrifter. De är inte tvingande, deras funktion är att förtydliga innebörden i föreskrifterna. De kan t.ex. upplysa om lämpliga sätt att uppfylla kraven, visa exempel på praktiska lösningar och förfaringssätt samt ge rekommendationer, bakgrundsinformation och hänvisningar.

Bakgrund

Som medlem av Europeiska unionen (EU) skall Sverige överföra EG-direktiv till svenska föreskrifter. Reglerna inom EU för arbetstagares säkerhet och hälsa anges i ett ramdirektiv som ger de grundläggande reglerna för säkerhet på arbetsplatsen. I ett antal särdirektiv finns också minimikrav som inte får underskridas i EU:s medlemsländer. Det andra särdirektivet (89/655/EEG), ändrat genom direktiven 95/63/EG och 2001/45/EG, innehåller krav för säker användning av arbetsutrustning i arbetet. Föreskrifterna om användning av arbetsutrustning är baserade på det direktivet.

Föreskrifterna om tillfälliga personlyft med kranar eller truckar anger under vilka förutsättningar personer får lyftas med kranar eller truckar, trots att de ursprungligen inte är avsedda för detta. Det är viktigt att notera att tillfälliga personlyft med utrustning som hjullastare, traktorer, teleskoptruckar eller grävmaskiner inte är tillåtna då de varken är kranar enligt definitionen i dessa föreskrifter eller uppfyller de tekniska kraven som gäller för personlyft med truckar.

Kommentarer till vissa paragrafer

Tillämpningsområde

Till 1 § Förutom reglerna i denna författning finns regler om både utförande och användning av olika typer av utrustning i särskilda föreskrifter från Arbetsmiljöverket.

Definitioner

Till 3 § Med styrt lastbärande organ avses att lasten inte kan pendla. Med icke styrt lastbärande organ menas att lasten kan pendla fritt i alla riktningar.

Av definitionen på kran följer att t.ex. traktorer, teleskoptruckar och hjulastare inte är kranar enligt dessa föreskrifter.

Med självgående arbetsutrustning avses utrustning med någon form av maskinell framdrivning av åkrörelsen.

Undersökning och riskbedömning

Till 4 § Det är viktigt att arbetsgivaren bedömer om det är bättre och säkrare att utföra ett personlyft med en kran eller en truck och arbetskorg än med arbetsutrustning som är konstruerad för personlyft, eller att använda en ställning.

Användning

Till 7 § Enligt paragrafens andra stycke får personer lyftas med truck endast vid tillfälligt och kortvarigt arbete. Även när det gäller personlyft med kran är det i allmänhet olämpligt att göra det annat än vid tillfälligt och kortvarigt arbete.

Att förflytta en basmaskin där korgen är i upphöjt läge innebär ökade risker.

Till 8 § Vid alla personlyft är det en fördel att se till att basmaskinen befinner sig på hårt jämnt underlag. Om det inte är möjligt måste åtgärder vidtas för att uppnå stabilitet. När det gäller fordonskranar är det även viktigt att stödbenen vid behov är ansatta.

Det är viktigt att hissnings-, firnings- och andra manöverrörelser med arbetskorgen är mjuka och går långsamt.

En arbetskorg, som är upphängd i kranens bärande linor eller kedjor, bör manövreras så att krokblock eller liknande inte kommer närmare toppskivan än två meter. Detta för att undvika toppkörning.

Till 10 § En manöverplats till en basmaskin kan t.ex. bestå av en manöverhytt eller en radiostyrningskonsol.

Till 11 § Det är önskvärt att radioförbindelse anordnas där avståndet mellan föraren och personal i korgen är 20 meter eller mer. När en arbetskorg används i ett trångt schakt är det ofta svårt att få tillfredsställande kontakt annat än genom radio. Om föraren inte kan hålla tillfredsställande synkontakt eller direkt samtalskontakt med dem som befinner sig i arbetskorgen måste kommunikationen enligt paragrafen säkerställas på annat sätt.

Till 12 § Kravet på fallskyddsutrustning är ovillkorligt när det gäller personlyft med kran. Allmänna bestämmelser om skydd mot skada genom fall och om personlig skyddsutrustning finns i särskilda föreskrifter från Arbetsmiljöverket. De gäller vid personlyft såväl med kran som med truck.

Till 14 § Arbetsmiljölagen anger i 3 kap. 3 § att "arbetsgivaren skall förvissa sig om att arbetstagaren har den utbildning som behövs och vet vad han har att iakttä för att undgå riskerna i arbetet". Det är angeläget att utbildningen ger de kunskaper som bäst motsvarar den arbetsuppgift som föraren förväntas ha efter avslutad utbildning.

Till 15 § Det kan vara lämpligt att arbetsgivaren utfärdar ett skriftligt dokument som visar vem som utsetts till personlyftledare.

Underhåll och kontroll

Till 16 § Regler om fortlöpande kontroller finns i Arbetsmiljöverkets föreskrifter om användning av arbetsutrustning, användning av lyftanordningar och lyftredskap samt användning av truckar.

Besiktning

Till 19 § Vissa angivna brister kan vara av en sådan karaktär att besiktningsorganet bedömer att en förnyad besiktning inte är nödvändig innan anordningen åter tas i drift efter det att bristen åtgärdats. I ett sådant fall kan kontrollorganet i besiktningsintyget ange att anordningen erbjuder betryggande säkerhet om preciserade brister åtgärdas. Kraven i 19 § medför att det är straffbart att ta anordningen i drift innan dessa brister åtgärdats.

Till 22 § Uppgift om vilka kontrollorgan som är ackrediterade enligt lagen om teknisk kontroll (1992:1119) för besiktning enligt dessa föreskrifter kan erhållas direkt från Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (SWEDAC).

Första besiktning

Till 23 § Funktionsprov med provlast utförs lämpligen genom att prova maskin och arbetskorg med en last som är 1,25 gånger arbetskorgens maxlast.

Kommentarer till bilaga A

Kran som används för personlyft

Till A 2.4 Upphängning av arbetskorg i jib kan ge upphov till pendlingar och svängningar. Med jib avses en extra utrustning till en kran, som kopplas till kranens huvudbom för att förändra lyfthöjden/lyftvinkeln.

Det är viktigt att även övriga rörelser kan företas med en hastighet av 0,5 m/s eller lägre. Fordonskranar behöver normalt kompletteras med flödeskontrollventiler för att reducera hastigheten vid personlyft, så att arbetskorgen kan förflyttas säkert i alla riktningar.

Till A 2.5 Kravet innebär bl.a. att kranar inte får ha så kallat friktionsspel, dvs. maskineri med icke motordriven firningsrörelse. Spärrkopplingar kan förekomma vid kranarmsmaskinerier på mobilkranar.

Till A 2.6 Av den här punkten framgår att kravet inte uppfylls om en lyft- eller sänkrörelse endast kan stannas med hjälp av en fotbromspedal när manöverreglaget förts till nolläge.

Till A 2.7 Överspelning innebär att arbetskorg, kranarm, lastkrok eller motsvarande lyfts över sitt högsta normala arbetsläge. Bestämmelsen är också tillämplig på kranar med höj- och sänkbar eller utskjutbar kranarm. Vid sådana kranar kan sänkningen eller utskjutningen av armen medföra toppkörning. Bestämmelserna innebär att kranarmsmaskineriet på sådana kranar måste ha en anordning, t.ex. gränslägeskopplare (toppgränsbrytare), som automatiskt stoppar kranarmsmaskineriet så att toppkörning hindras.

Till A 2.9 Observera att kravet gäller såväl lyft- och teleskopcyllindrar som stödbenscyllindrar.

Truck som används för personlyft

Till A 3.2 Kravet innebär att truckar med teleskoperande bom som inte är avsedda för att lyfta personer inte får användas för tillfälliga personlyft.

Arbetskorg

Till A 4.1 Råd för utformning av arbetskorgar avsedda att användas tillsammans med truck finns i svensk standard SS 3628, Truckar och lyftvagnar – Arbetskorgar för tillfälliga personlyft – Krav.

Till A 4.2 Nya arbetskorgar som motsvarar utförande i svensk standard anses uppfylla föreskrifternas krav.

I avsaknad av ytterligare specifikationer är det lämpligt att varje person antas väga 80 kg och medföra utrustning till en vikt av 40 kg.

Till A 4.4 Kraft från stenfall på skyddstak vid bergarbete antas vara 5 000 N. Kraften fördelas på en yta av 1 dm².

Till A 4.5 Handledare kan normalt användas som fäste för personlig skyddsutrustning mot fall om den är betryggande dimensionerad. För vissa arbeten kan det vara lämpligt att utrusta arbetskorgen med förvaringslåda eller hållare för verktyg.

Arbetskorgar som används tillsammans med kranar

Till A 5.3 Lutningen hos en arbetskorg som är upphängd i endast en lina bör inte överstiga 20° när den provbelastas med 1,5 gånger den tillåtna lasten placerad på ett avstånd av L/4 från korgsidan (L = korgens invändiga längd).

Kommentarer till bilaga B

Återkommande besiktning

Till B 1.2 För att upptäcka sprickor kan det i vissa sammanhang vara nödvändigt att undersöka med tekniska hjälpmedel, t.ex. röntgen eller ultraljud. Med utgångspunkt i den funktion eller skyddsanordning som skall provas bestämmer kontrollorganet från fall till fall storleken på den last som skall användas.

Revisionsbesiktning

Till B 1.3 Med utgångspunkt i den eller de funktioner som skall provas bedömer kontrollorganet från fall till fall vilken storlek på last som skall användas vid funktionsprovet.

Åtgärder efter besiktning

Till B 3.1 En utgångspunkt för att bedöma om en anordning erbjuder betryggande säkerhet kan för en lyftanordning vara den angivna maxlasten. Vid bedömning om en anordning erbjuder betryggande säkerhet kan standarder ge vägledning. Vissa brister kan vara sådana att besiktningsorganet bedömer att det inte är nödvändigt med en förnyad besiktning innan anordningen åter tas i drift sedan bristen åtgärdats. I sådana fall kan kontrollorganet i besiktningsintyget ange att anordningen erbjuder betryggande säkerhet om de angivna bristerna åtgärdas.

Till B 3.4 Det går att meddela Arbetsmiljöverket genom att skicka en kopia till Arbetsmiljöverket i det distrikt där anordningen används eller är tänkt att användas. Konstruktiva brister, eller om besiktningsresultatet visar att anordningen används utöver sin konstruktiva livslängd, är exempel på brister som kan resultera i att kontrollorganet bedömer att anordningen inte erbjuder betryggande säkerhet.

Besiktningsskylt

Till B 5.1 Identifikationsuppgift kan bestå av tillverkningsnummer. Även om besiktningsskylten försetts med markering som visar att en anordning är besiktad och därmed bedömts erbjuda betryggande säkerhet kan det betyda att bedömningen bara gäller om vissa angivna brister åtgärdas.

Om en ny besiktningsskylt sätts upp på en tidigare besiktad anordning är det lämpligt att ta bort eller dölja den gamla skylten.

Information från Arbetsmiljöverket

Direktiv från de Europeiska Gemenskaperna

Arbetsmiljödirektiv

RÅDETS DIREKTIV 89/391/EEG av den 12 juni 1989 om åtgärder för att främja förbättringar av arbetstagarnas säkerhet och hälsa i arbetet (EGT L 183, 29.6.1989, s. 1 – 8, Celex 31989L0391)

RÅDETS DIREKTIV 89/655/EEG av den 30 november 1989 om minimikrav för arbetstagarnas säkerhet och hälsa vid användning av arbetsutrustning i arbetet (Andra särdirektivet enligt artikel 16.1 i direktiv 89/391/EEG) (EGT L 393, 30.12.1989, s. 13 – 17, Celex 31989L0655)

RÅDETS DIREKTIV 95/63/EG av den 5 december 1995 om ändring av direktiv 89/655/EEG om minimikrav för arbetstagarnas säkerhet och hälsa vid användning av arbetsutrustning i arbetet (Andra särdirektivet enligt artikel 16.1 i direktiv 89/391/EEG) (EGT L 335, 30.12.1995, s. 28 – 36, Celex 31995L0063)

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 2001/45/EG av den 27 juni 2001 om ändring av rådets direktiv 89/655/EEG om minimikrav för säkerhet och hälsa vid arbetstagares användning av arbetsutrustning i arbetet (Andra särdirektivet enligt artikel 16.1 i direktiv 89/391/EEG) (EGT L 195, 19.7.2001, s. 46 – 49, Celex 32001L0045)

Direktiv inom tekniska handelshinderområdet

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 98/34/EG av den 22 juni 1998 om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter (EGT L 204, 21.7.1998, s. 37 – 48, Celex 31998L0034)

Lagar och förordningar

Arbetsmiljölagen (SFS 1977:1160)

Arbetsmiljöförordningen (SFS 1977:1166)

Arbetsmiljöverkets författningssamling (AFS)

AFS 1981:14 Skydd mot skada genom fall

AFS 2001:1 Systematiskt arbetsmiljöarbete

AFS 2001:3 Användning av personlig skyddsutrustning

AFS 2006:4	Användning av arbetsutrustning
AFS 2006:5	Användning av truckar
AFS 2006:6	Användning av lyftanordningar och lyftredskap

Andra aktuella regler m.m.

Regler, broschyrer, böcker etc. finns angivna i ADI 100 Produktkatalog (kan fås kostnadsfritt från Arbetsmiljöverket, Publikationsservice, Box 1300, 171 25 SOLNA). Publikationer går också att beställa via Arbetsmiljöverkets webbplats www.av.se

Arbetsmiljöverket ger även årligen ut en förteckning över samtliga gällande författningar och allmänna råd som har beslutats.

För att hålla sig uppdaterad om aktuella regler är det lämpligt att också regelbundet, via Arbetsmiljöverkets webbplats www.av.se under rubriken "Lag och rätt", kontrollera vilka regler som gäller för den aktuella verksamheten. Notera att det kan finnas fel i dokument på internet och att det är den tryckta texten som gäller rättsligt.

Svenska standarder

SS-EN-ISO 17020	Allmänna krav på verksamhet hos olika typer av organisationer som utför kontroll
SS-EN 14502-1	Kranar – Utrustning för lyft av personer– Del 1: Fritt upphängda arbetskorgar
SS 3628	Truckar och lyftvagnar – Arbetskorgar för tillfälliga personlyft – Krav

